

BIẾT ƠN: ĐIỀU KIỆN ẮT CÓ VÀ ĐỦ

Miền Đông–Bắc Nước Mỹ vốn đã chịu một Mùa Thu ngắn và một Mùa Đông dài tuyết phủ trắng xóa, nhưng hình như mấy chục năm trước nó còn lạnh hơn bây giờ. Giữa tháng 11 hằng năm, mặt trời le lói tắt sớm khoảng bốn, năm giờ chiều. Gió lạnh lùa từng đợt lá vàng, lá nâu rời cành phủ trên mặt đường xào xạc. Người ta co ro vội vã di chuyển ra khỏi nhà chỉ những khi cần thiết. Bầu không khí mát dần đi sự sống nếu không có ngày Lễ Tạ Ơn.

Vâng, Lễ Tạ Ơn mang đến một sức sống kỳ lạ khi mặt trời xa dần Bắc Bán Cầu, khi ánh sáng nhường dần chỗ cho bóng tối. Những lễ Tạ Ơn đầu tiên của chúng tôi trên đất Mỹ là những bữa cỗ đón nhận đủ mọi mặt từ những con gà tây đông lạnh to và nặng như một khối đá vừa người ôm, khoai tây củ, khoai tây bột, bánh khô, và gia vị nhồi bụng gà, các hộp nước gravy, cranberry sauce... Chúng tôi hỏi han bạn Mỹ, tập nấu nướng món mới, hoặc đi dự tiệc chung với họ, cũng ỉ xèo như ngày Tết.

Nhưng đối với tôi, ý nghĩa và lịch sử của ngày Lễ Tạ Ơn mới thật tuyệt vời. Các con cháu đi học mang về những bài học và bài làm về Lễ Tạ Ơn... làm chúng tôi hiểu dần dần tầm quan trọng và ý nghĩa của ngày lễ. Ngày Tết của quê hương chúng ta tổng hợp mọi ý gồm tạ ơn trời đất, thờ cúng tổ tiên, chung vui gia tộc và bạn hữu, mừng tuổi năm mới, cầu bình an thịnh vượng... Trong khi đó, văn Hoá Mỹ tách riêng ý nghĩa cho từng ngày: ngày sinh nhật, ngày cầu hôn, ngày Tạ ơn, ngày Chúa Giáng Sinh, ngày đầu năm mới, ngày tình yêu, ngày Mẹ, ngày Cha...

Càng hoà nhập vào nền văn hoá mới, tôi càng trân quý cái của mình và trọng cái của người. Thật may mắn và hạnh phúc khi chúng ta được hưởng cả hai. Điều ấy cũng là một yếu tố khiến tôi suy gẫm nhiều về sự tạ ơn. Trong khi tìm hiểu và so sánh hai nền văn hoá, xã hội, lịch sử, và cả về kinh tế của hai quê hương, rồi của nhiều đất nước trên thế giới, tôi muốn chia sẻ ý nghĩ của tôi với các con – dù các cháu còn trẻ.

Trước một dịp chuẩn bị Lễ Tạ Ơn, tôi ôn với các con về lịch sử và ý nghĩa ngày lễ, rồi đi đến kết luận rằng: “Đối với ba, một người tốt phải là người biết ơn; và một người biết ơn chắc chắn là một người tốt. Đây là một điều kiện ắt có và đủ...”

Tôi giảng bài lễ như giảng một bài toán. Tôi bảo: Ắt có là chắc chắn có, phải có. Thí dụ một điều kiện “ắt có” như sau: Là con người thì ắt có cha mẹ.

Còn điều kiện “đủ” là hễ có nó thì phải có cái kia. Thí dụ một điều kiện “đủ”: Một số nguyên chia hết được cho 2 thì nó là số chẵn. Chỉ cần chia hết – không dư – được cho 2 là đủ chứng tỏ nó là số chẵn.

Tuy nhiên, có nhiều thứ hội đủ điều kiện “ắt có” nhưng không “đủ” ở chiều ngược lại. Thí dụ: Trời gió nên cây lay động, nhưng cây lay động chưa chắc vì trời gió. Thế nên cây lay động không là điều kiện đủ hay chắc chắn là có gió. Sự kiện hội đủ hai điều kiện ắt có và đủ vì thế trở nên rất đặc biệt. Trong môn toán hình học, định đề Pythagoras là một mà tôi học cách nay khoảng 60 năm. Hồi Lễ Tạ Ôn năm ấy tôi mang ra giảng cho các con như sau:

Là tam giác vuông thì bình phương cạnh huyền bằng tổng số bình phương hai cạnh của góc vuông. Ngược lại khi một tam giác có tổng số bình phương hai cạnh bằng bình phương cạnh thứ ba thì nó là tam giác vuông. Cũng thế, khi nói “Biết ơn là điều kiện ắt có và đủ làm người tốt” thì có thể chứng minh xuôi và ngược: Người tốt là người biết ơn, và người biết ơn là người tốt.

Bây giờ chúng ta hãy nhìn một người có lòng biết ơn xem người ấy ra sao, hành xử thế nào. Trước hết, người biết ơn là người cảm nhận được cái ơn họ nhận được nơi người khác hay nơi hoàn cảnh. Một sự nhường bước, một bàn tay đưa ra, một lời hỏi han, lời chào, nụ cười, ánh nhìn thân thiện, một con đường sạch, một rừng thu vàng, một chiều hoàng hôn...

Cảm nhận được những ơn huệ từ những cử chỉ, thái độ của con người và trời đất như thế cũng đòi hỏi người nhận một khả năng cảm nhận, một sự tế nhị thay vì dửng dưng không thấy gì, hoặc thấy lơ mơ rất ít. Giữa việc thấy nhiều, thấy rõ, và thấy lơ mơ rất ít đã là vấn đề cho mức độ thế nào là tiêu chuẩn của lòng biết ơn. Ta hãy tạm chấp nhận ở mức độ chung chung.

Vì người biết ơn dễ ghi nhận cái hay của người khác, có thể khám phá ra cái hay mà người khác coi thường nên người biết ơn thường có con mắt và tấm lòng mở rộng hơn vì không dựa vào thành kiến, không phán đoán qua khuôn mẫu.

Vì dễ mở lòng và trí để đón nhận nên người biết ơn dễ học hỏi. Họ dễ học cũng bởi vì không tự mãn, không cho là mình đã biết đủ mà thấy mình còn thiếu. Vì thấy mình thiếu nên người biết ơn không ngại thất bại vì thất bại vốn là tiến trình của học hỏi.

Người biết ơn hay lòng biết ơn cũng không đi chung với lòng ganh tị vì người ganh tị coi người hơn mình là đối thủ để giành phần hơn trong khi người biết ơn coi cái đẹp, sự đúng, và thiện hảo là mục tiêu mà mọi người cần chia sẻ, cùng hướng tới. Người ganh tị thường nổi điên biến ganh tị thành thù hận, biến đối thủ thành kẻ thù bao lâu thấy người khác hơn mình. Mà thường người khác đây không là ai khác ngoài bạn hữu, người quen biết và rất thường lại là chính anh chị em ruột thịt.

Vì ganh tị không được dùng làm tiêu chuẩn sống nên lòng biết ơn thường rộng lượng nhìn về người khác, không dễ suy diễn hành động của người khác theo hướng tiêu cực.

Từ đó người ta thấy người biết ơn là người thân thiện, dễ cộng tác, ít so đo chức vụ. Người ấy có thể nhận chức vụ thấp hơn chức vụ đã có. Họ sẵn sàng làm bề dưới sau khi đã làm bề trên. Họ dễ nhận làm phó sau khi đã từng làm trưởng.

Trong chính trị tìm được bậc “hiền nhân” như vậy rất khó. Trong tôn giáo, nhờ niềm tin vào Đấng Toàn Năng Chân Thiện Mỹ, chúng ta tìm được nhiều thánh nhân trong lịch sử. Kinh Thánh mở đầu với sự sa ngã của con người bởi tội kiêu ngạo muốn bằng Thiên Chúa đấng tạo dựng ra mình, và kết thúc bằng hy lễ của Giê-su Con Thiên Chúa xuống thế làm người, khiêm hạ đến tận cùng. Mặc dù hy lễ là cuộc tử nạn đau khổ và nhục nhã nhưng Con Thiên Chúa gọi là Hy Lễ Tạ Ơn vì chương trình cứu chuộc Chúa Cha làm để mang con người trở về Nhà Cha.

Theo gương của Con Thiên Chúa, sự khiêm hạ trong tình yêu đến tận cùng là con đường, là chìa khoá của ơn cứu chuộc. Các Thánh Tử Đạo Việt Nam đều hân hoan tạ ơn khi ra pháp trường. Bà Thánh A-nê Lê Thị Thành đã an ủi các con khi nhìn thấy máu trên áo mẹ rằng: “Đừng khóc, mẹ mặc áo hoa hồng đây. Mẹ vui lòng chịu khổ vì Chúa Giê-su.”

Tận cùng của lòng biết ơn nơi con Thiên Chúa và các thánh nhân cũng là sự khiêm hạ. Vì thế, ngược lại với tội kiêu ngạo gây sự sa ngã lớn nhất thì sự khiêm hạ là nền tảng của lâu đài nhân đức. Khiêm hạ nằm trong biết ơn và biết ơn ở trong khiêm hạ.

Sau nhiều Lễ Tạ Ơn qua đi, các con cháu chúng tôi đã trưởng thành. Cây non ngày nào đã cứng cáp cành lá. Không biết các cháu còn nhớ được lời nào trong cách chứng minh khô khan toán học của tôi hay không. Nếu các cháu khám phá được những điều tuyệt vời của lòng biết ơn nào khác thì chúng tôi đủ mãn nguyện rồi.

Thân chúc các bạn của tôi ngày Lễ Tạ Ơn đầm ấm gia đình và nhiều ơn phúc. Tôi đang chờ quý bạn nào chỉ giáo những điều tôi sai trong khi tôi đang khur khur “bảo vệ luận án” của mình. Nếu không được đủ cả hai điều kiện của lòng Biết Ơn, chỉ cần một “ắt có” hoặc “đủ”... thì tôi cũng rất vui rồi.

Nguyễn Văn Thông
November 26, 2025

---

*Nguồn: Internet eMail by **thông nguyên** chuyển*

*Đăng ngày thứ Tư, November 26/2025
tkd, Khoá 10A-72/SQTĐ/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*